

Zoeken in het buitenland

HOE 'HEURT' HET EIGENLIJK?

Richard Francken

Om eerlijk te zijn, eigenlijk worstelen wij er als vereniging ook wel mee. Wij kennen de vragen van onze leden, maar de wet- en regelgeving in de verschillende landen is complex en lastig boven tafel te krijgen. Daarnaast wordt er vanuit de betreffende landen ook niet altijd even goede support gegeven. Ik heb van onze hoofdredacteur Kees Leenheer, alle informatie gekregen die in de loop van de jaren is verzameld door de vereniging met de opdracht: "maar er maar een mooi artikel over". Tuurlijk Kees, dat komt in orde. Ik heb ervoor gekozen om zowel de taaie kant van de regels te combineren met wat praktijkvoorbeelden. De basis blijft dat wij als zoeker zelf verantwoordelijk blijven ons bekend te maken met de geldende wet- en regelgeving in het land, de regio en/of gemeente waar wij willen zoeken. Dat kost tijd en is niet makkelijk, maar het wordt zeer gewaardeerd en zoekt dan een stuk meer ontspannen. Ik sta wat uitgebreider stil bij onze directe buurlanden België en Duitsland en zal daarnaast kort stil staan bij een aantal andere landen.

1 BELGIË

Metaaldetectie in België is aan regels gebonden. Toch bleek dit tijdens mijn onderzoek nog niet zo eenvoudig te zijn. Ik kwam tegenstrijdige regels tegen. Daarom heb ik contact opgenomen met het agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse overheid om wat meer uitleg te krijgen hoe het daar 'heurt'.

Isabelle Jansen heeft mij daarop uitgebreid te woord gestaan en veel achtergrondinformatie gegeven die voor ons als metaaldetector amateurs van belang zijn rond het geldende Onroerenderfgoeddecreet.

Het is goed om te weten dat in België een sterke en toch wel radicale ommezwaai is gerealiseerd en er nu een liberaal beleid wordt gevoerd. Was met het decreet uit juni 1993 het gebruik van een metaal-

detector volledig verboden, vandaag de dag is dit gelegaliseerd, maar wel aan een aantal regels gebonden die per gewest afwijken.

De meerwaarde van metaaldetectie voor de archeologie en de kenniswinst over het verleden, zijn twee duidelijke uitgangspunten van deze ommezwaai die wij als hobbyisten moeten koesteren en niet beschadigen. Wil je zoeken in België, neem dan vooral de volgende informatie ter harte.

BELGISCHE GEWESTEN

België bestaat uit drie gewesten: het Vlaams Gewest, het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. In het onderzoeksrapport gepubliceerd door het agentschap Onroerend Erfgoed¹ wordt uitgebreid stilgestaan bij de metaaldetectie in Vlaanderen, maar wordt ook stilgestaan bij de Europese context. Voor mij was dit document dan ook een bron voor

de verdere uitleg over zoeken in België.

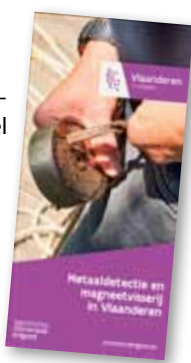
In het rapport worden de gewesten als individuele landen behandeld.

In België wordt onder metaaldetectie zowel het gebruik van een metaaldetector als vismagneet bedoeld.

VLAANDEREN

In Vlaanderen is metaaldetectie gebonden aan duidelijke spelregels die vastgelegd zijn binnen het decreet. Wie dus in Vlaanderen wil zoeken naar archeologische vondsten, dient in het bezit te zijn van een zogenaamde erkenning. Het aanvragen van een erkenning is ook voor buitenlanders mogelijk, mits je voldoet aan de minimale voorwaarden² en je de belangrijkste basisregels uit de Code van Goede Praktijk kent³. Dat laatste zal voor ons toch niet zo moeilijk moeten zijn want ze komen overeen met de gedragsregels die in Nederland gelden⁴.

Het agentschap Onroerend Erfgoed heeft veel tijd en energie gestoken in de informatievoorziening: <https://www.onroerenderfgoed.be/ik-ben-metaaldetectorist>. Het is dan ook een bron voor iedere detector amateur die in Vlaanderen wil zoeken.

Wanneer je als Nederlander een erkenning aan wil vragen wordt dezelfde procedure gevolgd. Het aanvraagformulier⁵ kan op de website worden gedownload en per email worden ingestuurd. Als bijlage bij het formulier dienen wij als Nederlander een 'verklaring omtrent het gedrag'⁶ bij te voegen. Een Nederlandse VOG is rechtsgeldig en kan hiervoor worden gebruikt. De kosten voor dit VOG zijn de enige kosten die je hoeft te maken. Het aanvragen van een erkenning is op moment van schrijven kosteloos en de geldigheid is onbeperkt. Er bestaat wel een mogelijkheid dat dit in de toekomst zal veranderen.

Het aanvragen van een erkenning gaat vlot, al wordt het aanvragen van de erkenning vaak wel als een grote stap gezien. Maar juist het hebben van een erkenning geeft de zoeker meer vrijheid en zorgt ervoor dat de hobby in Vlaanderen kan worden blijven beoefend.

Om metaaldetectie te mogen uitvoeren heb je daarnaast toestemming nodig van de eigenaar, pachter of beheerder van het terrein waar je wilt zoeken. Ook voor het zoeken op het strand zal je toestemming nodig hebben van de gemeente die het stuk strand beheert.

Isabelle meldt mij verder het volgende: De regelgeving rond het eigen-

domsrecht, die nog stamt uit de tijd van Napoleon, zegt dat de vondsten eigendom zijn van de grondeigenaar. Maak daarom voor je begint met zoeken duidelijke afspraken met de grondeigenaar en leg deze vast in een modelovereenkomst die je op de website van het agentschap kunt terugvinden. Dit geldt ook voor als je gaat zoeken op het strand. Maak direct afspraken met de gemeente over wie de vondsten mag houden/conservieren/bewaren. Dit is geen verplichting, maar geeft je wel meer rechtszekerheid, mocht je toch maar een mooie schat vinden. Veel boeren in Vlaanderen geven een mondelingsakkoord en vinden het document overbodig. Zo'n mondeling akkoord wordt in Vlaanderen ook als rechtsgeldig geaccepteerd.

Het is goed om te melden dat de federale wetgeving voorschrijft dat iedereen die een waardevolle vondst (archeologisch of niet) op openbaar terrein (strand, bos, plein, straat,...) doet (ongeacht of het met een metaaldetector is of niet) dit moet melden aan de gemeente waar je het vond. Een erkenning is voor het zoeken op het strand niet nodig als je niet naar archeologische voorwerpen zoekt. Vind je toch een archeologisch voorwerp dan dien je dit wel te melden aan de Vlaamse Overheid. Gebeurt je dit meerdere malen dan zal gevraagd worden om alsnog een erkenning aan te vragen.

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bestaat er geen regelgeving over metaaldetectie. Wel is er een 'artikel van opgravingen' waarvoor je een erkenning nodig hebt. Dit betekent dus dat elke metaaldetectie en magneetvondst inbreuk doet aan dit artikel. Dat geldt ook wanneer je niet binnen drie dagen melding doet aan de eigenaar van het terrein en het Gewest van een archeologische vondst. Met andere woorden er is dus geen gedoogbeleid. Houd hier dan ook rekening mee en ga niet zoeken in het Brussels Gewest.

WALLONIË

Metaaldetectie wordt toegestaan. Tot zover het goede nieuws. Er zijn echter

EUROPESE LANDEN

2 DENEMARKEN

In Denemarken is het gebruik van een metaaldetector als hobbyist toegestaan, mits je toestemming hebt van de grondeigenaar en je niet zoekt op beschermde archeologische sites en bij historische monumenten. Hierbij dient een afstand van minimaal 2 meter te worden bewaard. Voor het zoeken op publieke grond dient toestemming te worden gevraagd bij de lokale overheid, wat meestal de gemeente is.

3 TSJECHIË

In Tsjechië is er voor het zoeken naar archeologische artefacten met een metaaldetector niets bij wet geregeld. In het onderzoeksrapport van het agentschap 'Onroerend Erfgoed' van de Vlaamse overheid wordt melding gemaakt van een grote groep actieve detectoristen, maar dat belangrijke vondsten niet terecht komen bij de musea. Neem daarom contact op met de ambassade alvorens je er gaat zoeken.

4 SLOWAKIJE

In Slowakije is het gebruik van een metaaldetector voor het zoeken naar archeologische artefacten als hobby is bij wet verboden.

5 OOSTENRIJK

In Oostenrijk is het verboden om met een metaaldetector te zoeken naar archeologische artefacten. Er dient een vergunning te worden aangevraagd die alleen wordt toegekend aan iemand met een archeologische achtergrond en voor een specifiek project. Het is wel toegestaan om de metaaldetector te gebruiken voor andere doeleinden. Hiermee bedoelt men het gericht zoeken naar bijvoorbeeld een verloren ring. Archeologische vondsten moeten binnen één werkdag worden gemeld aan de overheid. Indien legaal gevonden dan wordt de vondst gedeeld tussen de grondeigenaar en de vinder. Hoe dit wordt vormgegeven is niet duidelijk geworden.

6 FRANKRIJK

In geheel Frankrijk is het zonder vergunning zoeken naar archeologische vondsten verboden. Dit geldt zowel voor publieke al private gronden. Een vergunning wordt alleen afgegeven als je de benodigde kwalificaties hebt.

7 PORTUGAL

In Portugal is het verboden als hobby te zoeken met een metaaldetector. Dit geldt zowel voor het zoeken op het strand als zelfs het vervoeren van een metaaldetector.

¹ <https://oar.onroerenderfgoed.be/item/5449>

² <https://www.onroerenderfgoed.be/erkenningsvoorwaarden-metaaldetectorist>

³ <https://www.onroerenderfgoed.be/detecteren-volgens-de-code-van-goede-praktijk>

⁴ <https://www.detectoramateur.nl/verantwoord-zoeken/brochure>

⁵ <https://www.onroerenderfgoed.be/een-erkenning-aanvragen-metaaldetectorist>

⁶ <https://www.justis.nl/producten/vog/documenten.aspx>

wel strikte voorwaarden aan verbonden waar wij ons als metaaldetectorist aan moeten houden. Als detectorist heb je naast de toestemming van de eigenaar van de grond en eventuele pachter, ook een jaarlijks vernieuwbare vergunning nodig (kostprijs 40€). Daarbij wordt de vergunning pas afgegeven wanneer je een verplichte opleiding hebt gevolgd. Vondsten dienen binnen 15 dagen gemeld worden via een digitaal formulier. Daarnaast dienen de vondsten ook te worden gedeponneerd in een erkend museum of gecertificeerd depot door de eigenaar van de vondst (grondeigenaar of metaaldetectorist afhankelijk van de gemaakte afspraken). De verkoop of uitvoer van de metaalvondsten is verboden. Wees er daarnaast op voorbereid dat er niet gezocht mag worden in de bossen van Wallonië én niet op archeologische- en beschermde sites. Voor meer informatie verwijst ik graag naar de Code wallon du Patrimoine⁷ die per 1 juni 2019 in werking is getreden.

8 DUITSLAND

Duitsland is ook een favoriet land voor ons als zoeker. Het heeft een rijke historie en vooral de deelstaten Noordrijn-Westfalen en Rijnland-Palts worden vaak bezocht in verband met mogelijke vondsten gerelateerd aan de Tweede Wereldoorlog en de Romeinse tijd. Maar hoe heurt het in Duitsland nu? Hiervoor heb ik contact opgenomen met een Nederlandse zoeker, Friso Langen. Friso woont in Nederland, maar zoekt ook in Duitsland en heeft daarvoor een vergunning. Aanvullend heb ik met Dr. Petra Tutlies M.A. en Dr. Marion Brueggler van het Landschaftsverband Rheinland (LVR) gesproken. Dit was een zeer leerzaam en aangenaam gesprek, dat veel duidelijkheid heeft gegeven over hoe de LVR kijkt naar de metaaldetector amateur.

NOORDRIJN-WESTFALEN

Friso Langen zoekt in Noordrijn-Westfalen en heeft mij uitvoerig geïnformeerd hoe in Duitsland het aanvragen van een vergunning werkt. De eerste stap is het verkrijgen van de toestemming van de grondeigenaar. Vervolgens moet je ook toestemming aanvragen bij de LVR. Je dient heel specifiek op een kaart de percelen (velden/akkers) in te tekenen waarop je wilt zoeken en aan te geven binnen welke gemeente dit valt. Komt er dus op neer dat de Kreis/Regierungsbezirk dus de goedkeuring geeft in gezamenlijke afstemming van de LVR (LVR geeft dus een soort advies, waarmee de Kreis/RB de echte goedkeuring geeft. En daar hoort dus een fee bij. Net als in Nederland mag niet gezocht worden op archeologische sites. Samen met deze kaart wordt het aanvraagformulier ingediend bij de LVR. Na het indienen word je uitgenodigd voor een gesprek met een van

de medewerkers van de LVR. Tijdens het gesprek word je uitgebreid op de hoogte gebracht van de verschillende regels.

Dr. Petra Tutlies: *“Het doel van een gesprek is om de aanvrager beter te leren kennen. De aanvrager leert dan omgekeerd de archeoloog kennen en krijgt de regels voor metaaldetectie uitgelegd. Op deze wijze krijgen wij zicht op nieuwe archeologische sites en krijgt de zoeker meer kennis over de gevonden voorwerpen. Er wordt gedacht dat wij tegen ‘buitenlandse’ zoekers zijn, maar in tegendeel. Wij willen heel graag samenwerken met iedereen die de regels respecteert. Iedereen die dat doet is dan ook welkom”.*

Dr. Marion Brueggler: *“Een mooi voorbeeld is dat twee zoekers met hun vondstenregistratie een aantal nieuwe vroegmiddeleeuwse/merovingische sites hebben ontdekt die een nieuwe kijk op de geschiedenis geven. Er is een brochure gemaakt die veel uitleg geeft over het zoeken in de deelstaat Noordrijn-Westfalen”⁸.*

Maar met alleen de goedkeuring van de LVR ben je er nog niet. Je hebt ook nog de goedkeuring van de gemeente nodig waar je gaat zoeken. Als de gemeente je aanvraag goedkeurt, krijg je de goedkeuring/vergunning/overzicht velden tegelijk met de factuur! De kosten van de vergunning bedragen € 75,-. Let op: deze vergunning is slechts één jaar geldig.

Alle vondsten inclusief de locatie dienen te worden gemeld. De vondsten worden ingeleverd bij de LVR, waarna de dienst deze gaat beschrijven. Friso gaf daarbij aan dat hij, wanneer hij voor een gesprek naar de LVR gaat voor een nieuwe vergunning, alle vondsten meeneemt voor aanmelding. Voorafgaand aan het gesprek worden de aanmeldingsformulieren dan al ingevuld. Het jaar erop haalt hij ze dan weer op. Je krijgt per vondst een uitgebreid verslag. Blijkt tussen de vondsten een object te zitten dat als schatvondst wordt bestempeld, dan betekent dit dat de staat eigenaar wordt. De zoeker krijgt vanuit de staat een beloning, de boer daarentegen niets.

ANDERE DEELSTATEN

Dr. Marion Brueggler: *“Helaas is het echt niet gemakkelijk met de verschillende deel-*

statente vergelijken. Elke Duitse deelstaat (Bundesland) heeft zijn eigen wetten dan zijn er zelfs nog regionale verschillen binnen de deelstaten. Het beleid varieert van volledig verboden (b.v. stad Lübeck) tot toegestaan zonder vergunning (Bayern, met alleen opgesomde locaties met verboden) en alle varianten die daartussen vallen.

Zo is het in de deelstaat Baden-Württemberg verplicht als vrijwilliger je diensten aan te bieden aan de staatsdienst en zijn er deelstaten waar je bijvoorbeeld verplicht bent tot het volgen van cursussen en het afleggen van examens, zoals in Schleswig Holstein (met een lange wachlijst). En let op: In Beieren is geen licentie nodig en mag je dus zoeken, maar ook daar geldt dat je wel toestemming moet hebben van de grondeigenaar en dat je de vondsten netjes moet documenteren en aanmelden bij de deelstaat. Neem voordat je gaat zoeken, eerst contact op met de deelstaat. Communiceren in het Engels is daarbij geen probleem. De deelstaat kan je dan verwijzen naar de juiste personen, zodat je goed geïnformeerd bent. Ook wij komen graag in contact met de zoekers om uitleg te geven. Een veel gemaakte vergissing is dat het zoeken naar artefacten uit de Tweede Wereldoorlog zonder vergunning kan, maar ook hiervoor geldt dat de vondsten als archeologische vondsten worden beschouwd en dat er dus een vergunningsplicht geldt. Ook voor het zoeken op het strand kan er een vergunningsplicht gelden. Al kan daar vaak wel worden volstaan met een eenvoudige vergunningsaanvraag. Mijn advies is dan ook om altijd even contact op te nemen met het Landesdenkmalamt van de deelstaat. Alle adressen en deelstaatwetten staan op de site (Verband der Landesarchäologen): <https://landesarchaeologen.de/die-laender>”.

Richard Francken: *“Met plezier heb ik dit artikel geschreven, maar het heeft me wel wat avonden gekost om de juiste informatie bij elkaar te krijgen. Het is wel aangevoeld dat als je hulp vraagt, je deze ook krijgt. Door duidelijk je vraag te stellen en als uitgangspunt te nemen dat je de lokale regelgeving respecteert en wilt volgen, krijg je veel uitleg en nemen de verantwoordelijke medewerkers de tijd voor je. Ik spreek mijn dank uit aan Isabelle Jansen voor het mogen hergebruiken van de in het rapport beschreven informatie over de Europese landen. Ik dank Dr. Petra Tutlies M.A., Dr. Marion Brueggler en Friso Langen voor het te woord staan en de uitgebreide uitleg die het mogelijk maakte dit artikel te kunnen schrijven.*

⁷ <https://agencewallonedupatrimoine.be/wp-content/uploads/2019/06/formulaire-autorisation-detectoriste.pdf>

⁸ https://bodendenkmalpflege.lvr.de/de/bodendenkmal/private_suche/sondengaengerei_und_archaeologie.html